

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Preceptorium diuine legis venerabilis fratris Joha[n]nis Nider de ordine predicatorum

Nider, Johannes

Nurnberge, 28.VII. 1496

Septimu[m] quomodo inimici sunt diligendi vel odiendi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-31252

Preceptum V Cap. VI

Ideo cum primū sit optimū. scdm est
 pessimū. imo odiū dei ex deliberatōe
 est maxie pctm in spm sanctū. fm q pec
 catum in spm sanctū nominat aliquod
 genus spale pcti. nō tñ cōpntat inter
 species pcti in spm sanctū. qz generalit
 ter inuenit in omī specie peccati in spl
 ritū sanctū. vnde odiū dei maius pec
 catū est infidelitatis pctō. qz ex eo ori
 tur vt effectus ex causa. **D**ubitat
 tū q possim⁹ z debeam⁹ odire. Rñ.
 fm Tho. ibides. Licet odio hñe illud
 qd a diabolo deriuat vt pctm. z omē
 illud qd pñet ad defectū diuine iusti
 cie. z quicqd a deo abducit nos fm q
 a deo abducit. hñ naturā fratris. grām
 z hñmō. cum sint a deo sine pctō non
 possum⁹ odire. De pmo dī Iac. xliij.
 Si quis venit ad me z nō odit patrē
 aut matrē nō potest eē meus discipu
 lus. Et Ro. j. Detracto res deo odibi
 les. De secūdo. j. Job. ij. Qui fratrē
 suū odit in tenebris est. Sed summa
 cautela fm Greg. ibi vīdenda est ne
 sub veste boni odiū se oculte oditū fra
 tris. **Q**uo ad terrū. vtrū pctōres se
 odiāt. Rñ. q sic. Pñ. ps. Qui diligit
 iniquitatē odit aiām suā. Pro cuius
 intellectu notat hic Tho. ij. q. xxv.
 vbi qrit. vtrū pctōres se diligāt. Ama
 re seipm. vno mō cōmune est oībus.
 Alio mō pñū est bonoz. Tercio mō
 pñū ē maloz. Qz em aliqs amet id
 qd seipm esse existimat hoc cōmune
 est oībus. Homo aut dī esse aliqd di
 pliciter. Vno mō fm substantiā suā
 z naturā. z fm hoc oēs estimāt bonū
 cōmune se esse illud qd sunt. scz ex aīa
 z corpore cōpositos. z sic etiā oēs ho
 mines boni z mali diligūt seipsos. In
 quantū diligūt sui ipsoz pseruationē
 Illio mō dicit eē hō aliqd fm princi
 palitatē. sicut princeps ciuitatis dicit
 esse ciuitas. Vñ qd pñipes faciunt
 dicit ciuitas facere. sic aut nō omnes

existimāt se esse illud qd sunt. **P**riñci
 pale em in hoīe est mens rōnalis. Se
 cundariū aut ē natura sensitiua z cor
 poralis. quoz primū vocat apls inte
 riorē hoīem. vt pñ. j. Cor. v. Boni an
 tem estimāt pñcipale in seipsis rōna
 lem naturā siue interiorē hominē. vñ
 fm hoc existimāt se esse qd sunt. Ma
 li aut existimant pñcipale in seipsis
 naturā sensitiuā z corporalē. scz exte
 riorē hominē. vñ non recte cognosce
 res seipsos nō vere diligunt. **E**t hoc
 pbat pñus in. ix. Etbi. p quinq. que
 sunt amicitie pñia. **O**mnisquisq em
 amicus pmo adē vult suūz amicu
 esse z viuere. Secundo vult ei bona.
 Tercio opatur bona ad ipm. Quar
 to cōsultat ei delectabilē. Quinto cō
 cordat eū ipso quasi in eisdē delecta
 tus z cōristat. **E**t fm hoc boni dili
 gunt seipsos qm ad interiorē homi
 nē. qz etiā volunt ipm pseruari in sua
 integritate. z optant ei bona eius que
 sunt bona spūalia. z ad assequēdum
 operā impendūt. Et delectabiliter ad
 ad cor redeunt qz ibi inueniūt bonas
 cogitatōes in pñia. z memoriā bonoz
 pñeritoz. z spem futuror bonoz. ex q
 bus delectatio causat. **S**iliter etiā nō
 patiunt i seipsis dissentionē volūtatis
 qz tota aīa eoz tendit in vnū. Ecōtra
 rio aut mali nō volūt pseruari in inte
 rioris hoīs integritate. nec appetunt
 ei spūalia bona nec ad b opant. nec
 delectabile est eis secū puenire redeū
 do ad cor. qz inueniūt ibi mala pñia.
 pñerita z futura. q abhorēt. nec etiaz
 sibi ipsis pñcordāt ppter pñiaz remor
 dentē. fm illud ps. Arguā te z statuā
 pñra faciē tuā. Et p idem pñari pōt q
 mali amāt seipsos fm corruptionē ex
 terioris hoīs. sic aut boni nō amāt se
 ipsos. odiunt g mali seipsos fm pñ
 cipale sui videlicet animā.

Capitulum vij.

Non necessarium est scire. quod in-
mici vel peccatores sint diligē-
di vel odiendi. de quibus xps pce-
ptum dat **Matth. v. dicēs. Audistis qz**
dictū est. Diliges primū tuū. z odio
habeb inimicū tuū. Ego autē dico vo-
bis. Diligite inimicos vros. bñfacite
his qz oderūt vos. z orate p psequēti-
bus z calūniatibz vos vt sitis filij pñs
vestri qz in celis ē qui solē suū oriri fa-
cit sup bonos z malos z pluit sup ius-
tos z iustos. Vbi dicit glo. qz inimi-
ci nostri tribz mōis pugnāt pira nos.
scz mēiali odio. verbali opprobrio. z
corporali nocumento sine lesione in
exteriori bono. vt notat in vōis p dicit
Sed ibi ecōtrario trīa iubet vitas in-
imicis impendēda. videlz diligere cor-
de. benedicere ore. z opibus sbuenire.
De qbz tribz videndū erit. Prio. quō-
corde sint diligendi inimici. Vbi trīa
occurrūt declarāda. Primo an inimi-
corū dilectio sit nobis possibil. Scdo
si sic. Cur inimici sint diligendi non
odiendi. Tertio an ad eorū dilectōez ne-
cessaria sit spālīs actuatio. Quid
ad primū regiunt taz cecī rōne z in-
fecti volūrate vt affirmēt. z qdē credāt
sibi impossibile eē qz inimicos diligant.
Cōtra qz scriptura scōz doctrina. et
pñorū ac naturalū exēpla. Pñ **Matth.**
.v. dī. Si dimiserit hoibus pctā eorū
dimittet et vobis pater vester celestis
debita vra. Sup qz glo. Videtis frēs
qz cū dei grā in prāte nra possum est
quō a dño iudicemur. Inqt em dñs.
Si dimiseritis dimittet vobis. Si nō
dimiseritis nō dimittet vob. In prāte
autē nra est dimittere et nō dimittere.
Exēpla habem. Gen. xlv. vbi post ex-
tremā iniuriā p frēs illatā Ioseph ex
amicitia singulos osculabāt z sup sin-
gulos flebat. Sic **Exo. xxxij. Moyses**
a pñlo crebro verat cū tā ppe lapida-
ret. tñ ait ad deū. Si nō dimiserit p cū

pñli mī. dele me de libro quē scpsist.

Et. ij. Reg. j. Danid cui su⁹ inimicus
Semei i faciē maledixit. maluit par-
cerez letales inimicos flere nouit. z col-
dē occidētes punire. Iō ait in ps. Si
reddidi retribuētibz mibi mala deci-
dam merito ab inimicis meis inanis
Iob. qz. iij. Sic de⁹ dilexit mundū vt
vnigenitū suū daret vt ois qz credit in
eū non pereat. s. hēat vitā eternā. Ad
Rōm. v. Sic nos xps dilexit qz tradi-
dit scipm p nobis in mortē. iustus p
iniustus. cum tñ inimici essem⁹. Et p
se psequētibz in cruce ait. Pater igice
illis qz nesciūt qd faciunt. Quē brūs
Stephanus sequēs p inimicis se la-
pidantibus. Act. vij. flexis genibus z
clamādo orabat. vbi p se stādo orauē
rat dicēs. Domine accipe spm meū.
Ad idē sunt sanctorū dicta z exēpla
Nam qz possibile sit nobis inimicos
diligere. ptz p **Augu. qui de seruo pi-**
gro qz nō vtebat viribz libi a deo colla-
tis. sic dicit. Seruū pigrū qz fm bysto-
riam euangelicā talentū sui dñi credi-
tum fodit in terrā. nec in eo negociat⁹
est. nō dānaret deus si ea qz nullo mō
fieri poterat pcepisset. Et brūs **Die-**
rony. Anathema sit qz dicit deum pce-
pisse impossibile. Preterea si tot mu-
lieres. pueri. z tam delicate puellē flā-
mas. ignes z gladios. imo bestias eq-
nimīter ptulerūt p xpo. qz tñ nob fue-
rūt filii. Cur nō possem⁹ putia. z in-
iurias eqnimīter tolerare z inimicos
diligere. Sile docēt exēpla pñorū. vt i
vitis eorū legit. Nā pñac⁹ pñs cū du-
ctor eēt mytilēsū pñra artheniēses qñū
dux fuit. firmo ex pacto singulare cer-
tamē indixit **Pitacus. z sub scuto oc-**
cultato reit cū **Firmone inuolueret et**
occideret. ac triūpho potit⁹ in pñcipē
mytilēsium leuaret pñcipatū p⁹ de-
cennū resignauit tā ciuitate optie or-
dinata. Cūqz qdā opari⁹ ei⁹ filiū secu-

rim ingerēs interfecissz. z occisor liga-
tus p ciues Piraco pūtaref. ipm ab-
soluit dicēs. Indulgētia eē supplicio
potiores. Sic Echynes pbs z orator
maxim⁹ cū sua eloquētia athēnas re-
geret. z ibidez a Demosthene oratore
in orādo vict⁹ in iudicio rhodū ppter
ignominia pgeret. z ibidē rogatu ciuis
tatis. pmo suāz deinde Demosthenis
orōne clarissimā recitaret. z cūqz vtri-
usqz eloquētia admirātib⁹. z plus De-
mosthenis sic ast. Age ampli⁹ mira-
ti eētis si ipm porantē audiuisset. In-
mici sui testis z pmedator excellētissi-
mus effect⁹ vt ibidē hēt. Sic etiā Pa-
ler⁹ de vitis phoz refert de Socrate.
qz semel scitu calcis pculsus. cū qdam
ei⁹ tolerantia miraret ait. Si asin⁹ me
pculsisset calce. vñ in iudiciū eū puen-
rem: Cur igit nō sic eqnimitē sustine-
rem scitus hoim sicut pculsorā irrōna-
liū: Qd etiāz inimicis possum⁹ pcere
pza sibi. Nā si tu expectares ab impa-
tore magnū donū. z te impator offen-
deret pnterit. tu ne sumpturū do-
num pderes. nec facto nec vbo ppter ta-
le donū vindicaref: Cur igit nō face-
res sile p eterna pila inimico pcendo
¶ Quo ad scdm pncipale. quō inimi-
ci sint diligendie qre. Notandū pmo
qs sit inimicus. Est aut inimicus ille
qui affectat aut optat aut volūtarie in-
fert. aut inferre conat alteri malū cul-
pe aut pene in aia corpe vel rebus. z h
facit nō ad correctionēz pmi. nec ad
iusticiā exercendā. nec ad aliud bonū
alqz. hñm alteri ad malū. vel etiā qui
mala intēfione gaudet de malo pmi
aut tristat de eius bono. Dicit pmi-
mo. q affectat alteri malū nō ad corre-
ctionē eius. hñm in malū suū puta ex
odio. rācore. vel animi amaritudine. qz
si qveller alteri malū pene. vt carce-
res. verbera. paupratē. infirmitatez. et
bmōi. z solū ad correctionēz suā z pfe-

ctum aie eius. aut ppter cōem vtilita-
tem. z faceret illud nō ex amaritudine
animi. rancore vel vindicta. h fraterna
dilectōe. talis nō eēt inimicus alteri⁹
censendus h amicus. qz pdesse conat
qñis obesse videat. Iō parētes puni-
entes pueros suos z magfī scholares
nō sunt eoz inimici estimādī. h amici
Scdo dicit. nō ad iusticiā exercēdam
qz qvult aut infert alteri malum pene
amore exequēde iusticie. nō ē inimic⁹
psone puniēde. Vñ lictor nō ē inimi-
cus ei⁹ quē occidit mediante iusticia.
nec iudex sibi. dūmodo nō ex odio vñ
rācore h solū ppter cōem vtilitatē illa
faciāt amore pclarissime iusticie. Di-
cit tertio. vel ppter aliqd aliud bonū.
qz medicus q pdesse intēdit iāqz ami-
cus vrit infirmū quem sanare intēdit.
Dicit qro. vel q mala intēfione gau-
det de malo pmi. aut tristat de eius
bono. qz si intēfione bona facit. vt de
tristicia iudie fuit dictū. nō ē inimic⁹
censendus. Ex qbus pz. q hō pōt licite
velle i casu inimico suo bonū. scz pāu-
pertatis. infirmitatis. mortis z bmōi.
dūmō sine rācore fiat z bona intēfione
ad bonū peccātis vel cōstatis seu iusti-
cie vt Greg. dicit. xxiij. moral. hñm ibidē
sbdit. Ad hec fuāda valde necessariū
est subtilissime discretōis examen. ne
cū nra odia exequimur. fallamur sibi spe-
cie vtilitatis aliene. videlz estimantes
nos mala inimicis nris velle ppter eoz
correctionē vbi ex odio volum⁹ rācore
vel mala affectōe. Et statū loqur de ty-
rāno. ppter faciēda pmi. subtilit inqz
pēsare debem⁹ qd debem⁹ rursus pmi
ris. z qd iusticie dei ferētis. Nā cum
pnerū quēqz oipotēs de⁹ pculserit z
pcolēdū ē miserie pennit. z pgauden-
dū ē iusticie iudic. Scdo nōndū in
inimico duo sūt pñderāda. Primus ē
inimicitia. odiū seu rancor. quē hñm ad
proximū suū. z fm illa nō debem⁹ int-

amicū diligere. hoc ē. q nō debem⁹ vel
le q sint inimici nři. aut aliorū. aut vt
habeāt odiū. inimicitiaz. et hmoi vsus
nosvī. prios. qz b eēt velle eoz mala
et pctā d charitatē. Et b tenent cōter
doctores in. iij. di. xxi. et xxi. et Tho.
ii. ij. q. xxv. Quo pſiderāda ē i inimi
co ipſius nā fm quā ad dei imaginez
creatus ē capax glie nobiscūz nř pſi
mus. Et fm b dicēdū pmo q ex pce
pto tenemur inimicos nřos nō odire
fm nām fm quā sūt nři pſimi. Scđo
q tenemur eos fm nām nō solū non
odire s etia tenemur eos diligere. ita
vrvelimus ita bona felicitatis eterne
virtutūz bona nācz fortune. inq̄tum
eos talia pmouēt ad btitudinē eozū.
Primū pz Prouē. xxiij. Si cecide
rit inimicus tu⁹. ne gaudeas. ne forte
videat deus et displiceat illi. et auertat
irā suā ab eo. et cū ab illo auerterit. ad
illū dirigat q de inimici ruina gaudē
bat. Et Exo. xxiij. Si videris asinum
inimici tui i luto facientē nō pteribis.
nisi p̄us elenes eū. Si inimici asinus
nō ē relinquēdus in luto. q̄nto min⁹
xpī sanguie redēpt⁹ et dei imagine inſi
gnit⁹ non d̄ negligi hō. Jo. i. Job. iij.
Qui odit fratrē suū homicida est. Et
ſcitis q ois homicida nō h̄ vitā etnāz
in se manentē. qđ doctores exponunt
ſic. Qui odit fratrē suū qđ pelus est q̄
nō diligere eū. homicida ē in ſpī⁹ spi
ritualit. et fr̄is ſui corporalit diſpoſitue
tū. Scđm pz. q. Matth. xxiij. pceptuz
est. Diliges primū tuū ſic teipm. sed
inimicus ē prim⁹ tu⁹ vt patuit ſupra.
Itē Matth. v. dñs pceptue dīc. Dili
gite inimicos vřos. bñfacite his q ode
rūt vos. Idē pbat in. iij. di. xxx.
Item aut qre tenemur inimicos dili
gere ē. qz dilectio quā xp̄s nob̄ p̄cipit
qua tenemur diligere primū. ē chari
tas. q habentē facit atēdere. q qlibet
prim⁹ viator est ad imaginez dei. dei

capax beatitudis. q capacitaz cū ſi
nālter in inimico et in amico. om̄s te
nemur diligere ad tale bonū. De⁹ em̄
est vn̄uerſale bonū in nullo min⁹ bi
lis ex cōſcitiōe ſui ad aliū. cui bona fa
uere debem⁹ et optare vt ab oib⁹ hoib⁹
viatorib⁹ honoret. Diligam⁹ q in in
mico oē illud qđ ē in eo a deo. et oīa
mus i eo oē illud qđ ē a diabolo. Sic
em̄ medic⁹ iſimū diligit. s febrē pſeq̄
tur. et m̄ filiū diligit s ei⁹ ſcabie odit.
Quo ad tertiū pncipale vtz ad dili
gēdū inimicū exigať ſpecial⁹ actuatio
mētis. Rōndū fm Tho. vii. s. q dile
ctio nāe inimici pōt dupl̄r cōſiderari.
Vno mō in gñali. et ſic est i pcepto. vt
cū aliq̄s in gñali diligit prios. ab illa
gñalitate inimicū non excludat. Vñ
q oraret ex deliberatiōe corde vel ore.
dicēdo. Dñe da pacē huic ciuitati vel
regioni dempto tali inimico meo. pec
caret mortaliter. quia contra charita
tem ageret. Alio modo conſideratur
dilectio proximi in ſpeciali. vt ſcilicet
aliquis i ſpeciali moueatur motu di
lectionis actualis ad inimicū ſuum.
ita q actualiter velit optet ſibi bonū
illud fm Tho. non est de neceſſita
te pcepti. Exempli gratia. Cū q̄s
cogitat de Socrate inimico ſuo. non
est pceptum q ſtatim velit vel optet
ſibi bonū actualiter. quia pceptum
de dilectione inimicōū est affirmati
uum ideo non obligat pro ſemp. Sed
pceptum est vt non odiat eum et nū
q̄ affectet vel optet ſibi malum inten
tione nocendi. quia non odire proxi
mū est pceptū negatiuū. ideo obli
gat ad ſemp et pro ſemp. Est tamē fm
Tho. hoc de neceſſitate charitatē. fm
preparationē animi. vt ſc̄z hō habeat
animū paratū ad hoc vt in ſingulari
inimicū effectiue et effectiue dilige
ret. ſi nēcitas occurreret. s q absq̄ ar
ticulo nēcitis hō b actu impleat pſe

ctionis ē. vt Aug. pbat in enchiridi-
on. Et vt ibidē dīc. Effer adhuc maso-
ris pfectionis. qd hō magno conatu. z
pfecto amore elicto ferret dilectiue
in inimicū cū affectu sibi volendo bo-
nū. potissime dū ille inimicus actu of-
fendit. vt fecerūt xps in cruce. z Ste-
phanus mortuus.

Capitulum. viij.

Secundo cum inimici nos pse-
quant. ore debem⁹ eis dilectio-
nis bñficia ostendere. nō solū cor-
de. s. etiam ore. Qd fieri pōt tripliciter
de qbus ppsenti tractabit. Primo d
reconciliatione. Secundo de vitāda ca-
lumnia. Tercio de orōne z de impen-
dēda bñdictione. **Q**uam ad pīmū va-
let illō Matt. v. Si offers mun⁹ tuū
ad altare z recordar⁹ fueris qd frat tu⁹
h3 aliqd aduersus te. relinq ibi mun⁹
tuū añ altare z vade reconcillari fratri
tuo. **U**bi pīmo notandū. qd sit tem-
plū. in quo offerēdū sit mun⁹. qd alta-
re sup quo. z quid mun⁹ seu sacrificiū
Tēplū ē aīa mūda z corp⁹ q sunt
deo p xpi passiōē in baptisimato pse-
crata. teste aplo. j. Cor. iij. Nescit⁹ qz
tēplū dei estis vos. Et iterū. Tēplū
dei sanctum est qd estis vos. Et alibi.
Empti estis precio magno. glificatez
portate deū i corpore. Altare ē fides
vera z firma. de q Heb. viij. Habem⁹
altare de q edere nō habet q tabnacu-
lo defuiūt. fundamētū em aliud. sup-
ple. q fide Iesu xpi. nemo pōt ponē
pter id qd positiū ē. qd ē xps Iesus. j.
Cor. iij. qz sine fide impossibile ē pla-
cere deo Heb. xj. Munera z oblatio-
nes sunt act⁹ pncipalit⁹ interiores aīe.
vt meditatio bonoz. cōplacētia dñi
noz. affect⁹ z orō mētalis. dei dilectio
z pīmi. z his silia. Ex qbus interius
in tēplo cordis oblat⁹ dz hō prum-
pere ad actus exteriores laīe vñ dū-
lie. vt ad subilationē. hymnū. orōnez

vocalē. oblationē. opa mīe copalia z
spūalia. z silia. q sine interiorib⁹ mu-
nerib⁹ fere nulla sunt. Et ista ē expo-
sitiō fm Aug. Scdo notandū q ista
munera nō eēnt deo grata si nō eēt in
offerēte charitas fratna. Vñ nullum
op⁹ ē deo acceptū sine charitate. teste
aplo. j. Cor. xij. dicēte. Si ligulis ho-
minū loqr⁹ āgeloz zc. z iō factur⁹ alī
qd op⁹ bonū qd ē mun⁹. dz quidē bo-
nū ppositū nō totalit⁹ dimittere. s. in-
nus relinquere añ altare. id est. hñdē
opus differrez ad fratrē pgerē pedib⁹
corpis vel aīe. z reconcillari fratri satis-
faciēdo. vbo. facto. vñ vtroq. z tūc of-
ferre dz mun⁹ suū. vñ Aug. in smone
dñi in mōte. Cum aliqd tale oblat⁹
sum⁹. in interiori tēplo pgendū ē ad
reconciliationē cum fratre dimittēdo
tale munus spūale. pgendū ē non pe-
dibus corp⁹. s. morib⁹ aīm. hñlīf
te ex affectu psterēs fratri ad quem
chara cogitatio cōcurras in ppectu
eius cui munus oblat⁹ es. Sed si
frater pñs ēz ad eū potes ire nō simu-
lato aīo lenire atqz in grāz renocare
venīā postulādo. si hoc corā deo pū
feceris pgens ad eū non pigro motu
corp⁹is s. celerrime dilectōis affectu
atqz inde veniēs. i. intētiōē renocās
ad id qd agere ceperas. offeras mun⁹
tuū. Hoc em remediū est cōtra pctm
ire. qd fm Augu. supbi amplecti non
valēt. Inlari em hoc medicamē cha-
ritatis z humilitatis subire nolunt.
Tercio notandū q trib⁹ modis cō-
tingit fratrē hñe aliqd ptra te. Primo
modo si ille habeat cōtra te iram aut
odium. qūis tu illi nullā inlariā fece-
ris nec fueris sibi iniuste z p aliqd de
bñtū causa istius odij aut ire. sed forte
susurratores alīqui suis susurrijs hoc
fecerūt. Aut ille forte frat spōre assum-
psit sibi ptra te irā. odiū vñ indignatio-
nē ex falsa vñ solū estimata iūrsa quā